

บทวิจัย

ปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจที่มีผลต่อการสูงวัยอย่างประสบความสำเร็จด้านสุขภาพ ของผู้สูงอายุในชุมชน เขตกรุงเทพมหานคร*

ศรัญญา วงศ์กำปั่น**

วิณา เทียงธรรม*** เพลินพิศ บุญยมาลิก****

บทคัดย่อ

ประเทศไทยเผชิญกับสังคมผู้สูงอายุตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 การสูงวัยอย่างประสบความสำเร็จจึงเป็นเป้าหมายระยะยาวสำหรับงานด้านผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุคงไว้ซึ่งความสามารถและช่วยเหลือตนเองได้เมื่ออายุมากขึ้น การศึกษาเชิงสำรวจภาคตัดขวางนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการสูงวัยอย่างประสบความสำเร็จด้านสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชน เขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้กรอบแนวคิด PRECEDE Model กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปจำนวน 335 คน โดยการสุ่มเลือกแบบหลายขั้นตอน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก

ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุในชุมชนเขตกรุงเทพมหานครมีการสูงวัยอย่างประสบความสำเร็จด้านสุขภาพ ร้อยละ 17.3 โดยเพศหญิงมากกว่าเพศชาย (ร้อยละ 19.1 และ 13.1 ตามลำดับ) ทั้งนี้ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสูงวัยอย่างประสบความสำเร็จด้านสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ปัจจัยนำ ได้แก่ ระดับการศึกษา (OR = 3.45, 95% CI = 1.62-7.34) รายได้ต่อเดือน (OR = 3.03, 95% CI = 1.53-5.97) ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง (OR = 2.13, 95% CI = 1.16-3.94) การรับรู้สถานะแวดล้อมทางสังคม (OR = 0.44, 95% CI = 0.25-0.79) และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (OR = 2.71, 95% CI = 1.45-5.09) สำหรับปัจจัยเอื้อ ได้แก่ การส่งเสริมและฝึกอาชีพ/การส่งเสริมให้จำหน่ายสินค้า (OR = 2.47, 95% CI = 1.19-5.11) บริการสาธารณสุขทั่วไป คือ ทางลาดและราวจับบันไดสำหรับผู้สูงอายุ (OR = 2.23, 95% CI = 1.13-4.41) และการเดินทางโดยรถส่วนตัว (OR = 1.89, 95% CI = 1.05-3.40) ส่วนปัจจัยเสริม ได้แก่ แรงสนับสนุนทางสังคมจากเครือข่ายสังคมออนไลน์ (OR = 2.32, 95% CI = 1.10-4.90) โดยผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโลจิสติกแบบขั้นตอน พบว่า มี 4 ตัวแปรที่สามารถร่วมทำนายการสูงวัยอย่างประสบความสำเร็จด้านสุขภาพได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value < 0.05) ได้แก่ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทางลาดและราวจับบันไดสำหรับผู้สูงอายุ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง และการรับรู้สถานะแวดล้อมทางสังคม

หน่วยงานภาครัฐโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุควรมีการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมและเอื้ออำนวยต่อผู้สูงอายุ ส่งเสริมทางด้านจิตใจให้รู้สึกมีคุณค่าในตนเอง รวมทั้งความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อผู้สูงอายุมากขึ้น

คำสำคัญ: การสูงวัยอย่างประสบความสำเร็จ, PRECEDE-PROCEED, สังคมและเศรษฐกิจ, ผู้สูงอายุในชุมชน

*วิทยานิพนธ์หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน

** นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

*** ผู้รับผิดชอบหลัก รองศาสตราจารย์ ภาควิชาการพยาบาลสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

**** อาจารย์ประจำภาควิชาการพยาบาลสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล